

Az esély ára

Mint minden, ami pénzen vásárolható előny, a magyar felsőoktatás költségtérítési rendszere is heves vitákat váltott ki a szakemberek között, és az érintettek (kispénzű) többsége meglehetősen ellenérzésekkel fogadta a hírt, hogy ezután pénzért ki lehet váltani az egyetemi felvételt. Ez utóbbi érthető is: az egyetemi hely azon kevés dolgok közé tartozott, amelyet nem árultak a piacon. Ha így vesszük, a mostani rendszer mélyrehatóan igazságtalan a nem egyenlő eséllyel induló felvételizőkkel szemben, azokról nem is beszélve, akik néhány pont különbséggel esnek ki az intézményekből.

Persze a költségtérítés rendszerével a művelődési kormányzat nem az igazságot kereste, hanem bevételhez akarta juttatni az egyetemeket. Egyedül a keretszámokat szabta meg, az ár az intézmény dolga lett, akik általában azt a taktikát választották, hogy a normatív összegre rászámoltak minden kiadást, így eltekintve néhány tényleg vad ártól, nagyjából az jött ki, amibe a magyar felsőoktatás ténylegesen kerül.

Ezzel kapcsolatban mindenesetre két ellenérvre érdemes odafigyelni. Az egyik az, hogy a fizetéses hallgatók ugyan jelenleg külön helyekre jelentkeznek, és ezeket a helyeket pluszba adják a rendes keretszámhoz képest, ám lehet, hogy a bevételeken felbátorodva, a jövőben épp a fizetéses keret növekszik majd. Vagyis a fizető hallgatók nem a helyeket, hanem a helyek számának jövőbeli növekedését veszik el a rendes felvételizők elől. A másik érv azt mondja, hogy – ismerte a mindenkori hazai oktatásfinanszírozást – az egyetemek hajlanak majd arra, hogy a fizetéses rendszert tekintsék egyetlen jövőképpnek, némi sajnálattal persze a szerényebb anyagi lehetőségű, tehetséges diákok felé.

A költségtérítési rendszer bevezetése kétségkívül jól jött az egyetemeknek, hiszen olyan bevételhez jutottak, amelyet a korábbi viszonyok között az államtól hiába vártak. Sok helyütt megéreztek viszont a rendszer veszélyeit is, ezért lehetett az utóbbi időben annyira fogadkozással hallani, hogy a fizetéses hallgatókat ugyanolyan szigorúan vizsgáztatják, mint a felvételizőket.

A jelenlegi állapot nyilván egy kezdet. Kipróbálták, van-e elég kereslet az egyetemi helyekre. Miután volt, a kormányzat és az egyetemek kezében komoly a felelősség: az esélyek egyenlőtlensége éveken belül egyszerű lözönggá válhat.

Panek József

Drága hivatások

• Budapest (MTI)

Ősztól a nappali tagozatos hallgatók körülbelül tíz százaléka tanul a költségtérítéses képzés lehetőségét kihasználva a felsőoktatásban. A tandíjak az intézménytől függően félévenkénti 50 és 500 ezer forint között változnak.

A Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem Főiskolai Karán 45 nappali tagozatos és 38 levelező hallgató vállalja a költségtérítéses képzési formát. A térítési díj a választott szaktól függően elérheti a havi 27 ezer Ft-ot is.

A Semmelweis Orvostudományi Egyetemen összesen nyolc fiatal kezd meg tanulmányait a fizető rendszerben. Ők havi 106 ezer forintos képzési díjjal számolhatnak. Az évi 1,1 millió forintos díjat a fogorvosi karon harmadévtől tovább növeli az évi 168 ezer forintos eszközhasználati díj. A Budapesti Műszaki Egyetemre 65 gépész, 25 közlekedésgépész, valamint 20-20 vegyész- és építészhallgató vettek fel költségtérítéses képzésre, képzési díjuk 112 ezer forint lesz félévente.

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem jogi karára 50 költségtérítéses hallgató vettek fel, féléves képzési díjuk 90 ezer forint. A pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem jogi karán 60 költségtérítéses hallgató kezdheti meg tanulmányait 50 ezer forintos félévi díj befizetése ellenében. A Külkereskedelmi Főiskolára 73 hallgató vettek fel ily módon, havi képzési díjuk 12 500 forint.

A költségtérítéses helyekre bejutott hallgatók minimális felvételi pontszáma és az államilag finanszírozott képzéshez szükséges alsó ponthatár egyébként nem különbözött lényegesen egymástól.

hogy az intézmény 80 férőhelyet hirdetett meg. Mind egyikük nappali tagozatra jelentkezett. Ők a 70 pontos felvételi határt elérve kerültek a kapukon belülré. Az intézmény a költségtérítéses képzés nappali-, levelező-, és távoktatással működő tagozatára is póteljelentkezési lehetőséget biztosított. Az államilag finanszírozott képzésben egyébként maradt a 2000 forintos alaptandj, míg a „fizetéses” hallgatóktól nappalin félévenként 45 ezer forintot, távoktatásos tagozaton 40 ezer forintot, levelező tagozaton pedig 35 ezer forintot kérnek.

K. B.

• Várják a költségtérítéses hallgatókat Fizess, és tanulhatsz!

Az egyetemen ígérik, a fizetésőkre ugyanolyan követelmények várnak, mint a többi hallgatóra. (Fotó: Nagy László)

Értékes az egyetemi diploma: ez derül ki abból, hogy a szegedi felsőoktatási intézmények gond nélkül töltötték be azokat a helyeket, amelyeket költségtérítéses fizető hallgatók számára hirdettek meg. Mint alább kiderül, a legnagyobb érdeklődés a gyógyszerészeti, illetve a jogász és közgazdász szakmák költségtérítéses képzése iránt volt.

A szegedi felsőoktatási intézményekben gond nélkül töltötték be azokat az első-diplomás alapképzésre szóló helyeket, amelyekre – idén először – költségtérítéses hallgatókat vehettek fel. A költségtérítéses képzésre a módosított felsőoktatási törvény adott lehetőséget, s az intézmények éltek is vele: a minisztérium által engedélyezett keretszámon felüli helyekre az intézmény által megállapított összeg tudatában lehetett pályázni.

Általános tapasztalat szerint még a néhol borsos árak sem riasztották el a jelentkezőket, bár Szeged a főváros-

hoz képest még „olcsónak” számított. A város legdrágább képzéseit meghirdető Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem tanévenkénti 700 000 forintos díja például eltörpül a budapesti SOTE 1 300 000 forintos összege mellett. Mint a SZOTE-n megtudtuk, a különbség abból adódik, hogy míg Pesten egyszerűen a devizás képzés árát számolták át forintba, addig Szegeden az állami árhoz csak az oktatás közben adódó költségeket adták hozzá.

A költségtérítéses rendszerben az orvosképzésben belülről voltak a legnagyobb viták, sokan az esélyegyenlőség elmélyítésének, vagy a szakma megcsúfolásának tartották, sőt az orvoskamara az Alkotmánybírósághoz is fordult. A viták eredménye is, hogy a SZOTE-n az Általános Orvostudományi Karon és a Fogorvostudományi Karon csak másoddiplomás képzésként hirdették meg a költségtérítéses oktatást (vagyis egy meglévő diploma kellett a jelentkezéshez), így azonban 10-15 érdeklődés után senki sem jelentkezett.

Nem így a Gyógyszerész-tudományi Karon, ahol a meghirdetett első alapképzés igen népszerűnek bizonyult (évi 550 000 forint plusz 100 000 forint anyagköltség a díj). A gyógyszerészetin a 108, felvétellel bejutott hallgató mellett ösztöl 25-en fizetik meg majd a fenti összeget, és az a tapasztalat, hogy főleg magángyógyszertárak tulajdonosai küldik gyermeküket a költségtérítéses egyetemre, abból a megfontolásból, hogy az utód a törvény szerint csak akkor viheti tovább a gyógyszerészetet, ha gyógyszerészi diplomája is van. A SZOTE-n egyébként előre „felkészültek” arra, hogy a költségtérítésesek egy év után „rendes” tagozatra kerik át magukat: az egyetem már most kategorikusan leszögezte, hogy aki fizetésesen kezdte el a tanulást, annak végig így kell tanulnia, mégpedig ugyanolyan szigorú körülmények között, mint a sikeresen felvételizőknél.

A JATE-n az alacsonyabb árak miatt is kevesebb felfordulás született a költségtérítéses rendszerből (a bölcsész-

karon például csak jövőre vezetik be ezt a rendszert). Itt népszerűségben a jogi kar vitte el a pálmát, ahol a kar nappali, levelező, illetve távoktatási képzéseire Szegedre és Kecskemétre összesen 222 hallgató vettek fel. Ugyancsak sikeres volt a felvétel a Szegedi Élelmiszeripari Főiskolán, ahol az alacsonyabb pontszámú hallgatók azt a taktikát választották, hogy második helyen jelölték meg a költségtérítéses képzést, s ha nem sikerült a felvételi-jük, a második helyen felvettek készülhettek az évi 100 000 forintos költségre. Ez a főiskolán 32 hallgatóra vár, de, mint megtudtuk, a végző szám csak a szeptemberi beiratkozásnál dől el.

Általában a felsőoktatási intézmények védtelenek attól, hogy valaki megkapja a fizetéses helyet, de nem iratkozik be: ebben az esetben a megüresedett helyre nem tudnak másik jelentkezőt felvenni és az intézmény is elveszik a pénztől, amelyik a szűkös anyagi lehetőségek között bevallottan jól jön.

Panek József

Az „olcsóbb” SZOTE

• Munkatársunktól

A SZOTE az olcsóbb orvostudományi egyetemek közé tartozik, amit abból lehet kideríteni, hogy az orvosképzés egy tanévre szóló 510 000 forintos állami normatívájához csak a képzés tényleges kiadásait számolják hozzá.

Idén az Általános Orvostudományi Karon 700 000 forintot kellett fizetni tanévenként, a Fogorvostudományi Karon a 700 000 Ft/tanévhez hozzájött tanévenkénti plusz 160 000 forint, amelyet az oktatás közben felhasznált anyagokért kellett fizetni. Mindkét képzési forma csak másoddiplomás képzésként volt meghirdetve, nem volt jelentkező.

A Gyógyszerész-tudományi Kar elsődiplomás képzésén a tanévenkénti 550 000 forint-hoz hozzá kellett számolni tanévenkénti 100 000 forint anyagdíjat, ide 80-as ponthatár 25 jelentkezőt vettek fel.

Jogászok ára

• Munkatársunktól

A JATE Állam- és Jogtudományi Karán jogász nappalira 15, közgazdász nappalira 10 költségtérítéses hallgató vettek fel. Diplomás jogász levelező tagozatra Kecskemétre és Szegedre 144 hallgató, kiegészítő közgazdász tagozatra nappalira 29 hallgató, kiegészítő közgazdász levelező tagozatra 15 hallgató, közgazdász távoktatási tagozatra pedig 28 hallgató nyert felvételt.

A költségtérítés díja távoktatás esetén 62 000 forint, a többi képzési forma esetén pedig 55 000 forint volt.

SZÉF-fizetők

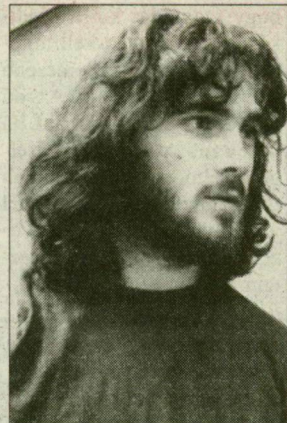
• Munkatársunktól

A Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem Szegedi Élelmiszeripari Főiskolai Karán a technológus szakra 16 hallgatót, az élelmiszeripari vállalkozó menedzser szakra 12 hallgatót, a gépész szakra pedig 4 hallgatót vettek fel 70 pont határig a költségtérítéses képzésre. A térítés díja a SZÉF-en egy tanévre 100 000 forint volt.

Megér-e ennyit az egyetem?

Süle Zoltán, biológia-történelem szakos, I. éves: – Akinek pénze van, az megteheti, hogy költségtérítés útján kerüljön be valamelyik felsőoktatási intézménybe. Ha nem bírja, úgyis kiszorják az első vizsgák után. Én ezt a rendszert csak akkor tartom jónak, ha a „fizetéses” aránya tíz százalék alatt marad. De még jobb lenne, ha őket teljesen külön kezelnék. Vagyis ugyanazt tanulnák, mint a tudásuk alapján bekerültek, de ne együtt. Az első körben ne kapjanak annyi esélyt, mint a többiek.

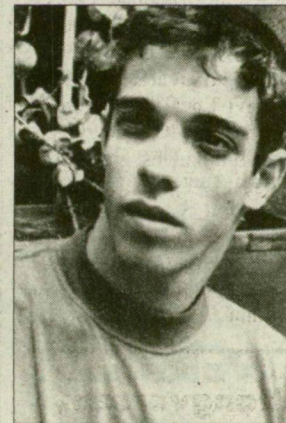
Tóth Mihály, filozófia szakos, I. éves: – Ez csak annak lesz jó, akinek pénze van. Ez talán oda vezet, hogy lezüllik a magyar felsőoktatás, pedig elég jó a híre. Olyan is bekerülhet, aki nem ide való, de a szülőknek van elég pénze arra, hogy benyomják a gyerekeiket. Én a költségtérítéses bejutást is felvételihez kötném, ezzel esetleg meg lehetne előzni azt, hogy a gazdagok kiüssék a sokkal többet tudó, de anyagilag nem úgy álló, leendő hallgatókat.

Mezei Mónika, filozófia szakos, II. éves: – Ez engem nem érint. Nagyon felháborodunk, mikor először hallottunk erről a lehetőségről. Az oktatás rovására fog menni. Attól félek, nem tudom befejezni a tanulmányaimat, mert nem vagyunk képesek finanszírozni. Meglehetősen nagyon sokan fizetnének azért, hogy a csemetéjükből egyetemista legyen. De olyan végzett orvosra bízom az életem, akit nem a tudása, hanem a pénze miatt vettek fel az egyetemre?

Karsai Éva, olasz nyelvtanár szakos, II. éves: – Nem biztos, hogy ezzel a megoldással az érték fog bekerülni a felsőoktatásba. De azért nem annyira rossz a helyzet. Aki tanul és küzd, azt úgyis felveszik. Hiába lesz olyan, aki mögött csak a pénze áll, mert az hátrányba kerül a tudással szemben. Legalábbis remélem. Én se voltam túl jó tanuló a középiskolában, de nem hagyttam annyiban a dolgot, éjjel-nappal tanultam, és végül felvettek. És nem az anyagiak miatt.

Takács Béla, társadalombiztosítás szakos, II. éves: – A lehetőség adott arra, ha valaki pár ponttal lemarad, még bekerülhessen. Persze csak akkor, ha képes kifizetni a díjat. Ez nem jelenti azt, hogy minden pénzes gyerekből diplomás lesz, mert az első rostan fennakadnak a nem oda való. Szerintem nem kerülnek hátrányba azok, akiknek nincs elegendő pénzük, mert többségében a felvételi pontokat elérték juthatnak be az egyetemre és a főiskolákra.

(Fotó: Somogyi Károlyné)